

KAZIMIERZ ZAJĄCZKOWSKI

Fraxinus americana L. wartościowy gatunek

Fraxinus americana L. — ценная порода

Fraxinus americana L. — a valuable species

Jesion amerykański (*Fraxinus americana* L.) jest na ogół bardzo negatywnie oceniany przez polskich leśników. Panuje niemal jednomyślne przekonanie, że gatunek ten nie przedstawia dla leśnictwa żadnej wartości. Nazywany jest często chwastem leśnym, a jego wprowadzanie do szkółek i upraw leśnych jest surowo zakazane. Przypisuje się mu słaby wzrost i małowartościowe drewno. Opinię taką niejednokrotnie podziela literatura fachowa. Nie przesądzając jednak definitywnie jaka powinna być właściwa ocena jesionu amerykańskiego, należy stwierdzić, że źródłem złej o nim opinii jest w dużej mierze nieporozumienie.

Spośród około 65 znanych gatunków jesionów (1), w Polsce spotkać można co najmniej 11. W naszych lasach zadrzewieniach, nasadzeniach miejskich i ogrodach botanicznych, obok rodzimego jesionu wyniosłego (*Fraxinus excelsior* L.) oraz kilku gatunków południowo-europejskich i azjatyckich (*F. chinensis* Roxb., *F. mandshurica* Rupr., *F. ornus* L. i *F. oxycarpa* Willd.), liczną grupę stanowią jesiony pochodzenia północno-amerykańskiego: *F. americana* L., *F. biltmoreana* Beadle, *F. nigra* Marsch., *F. oregona* Nutt., *F. pennsylvanica* Marsch. i *F. velutina* Torr. (1, 6).

W praktyce leśnej, a niekiedy i ogrodniczej utarło się, że wszystkie jesiony pochodzące z Ameryki zaczęto nazywać amerykańskimi, bez rozróżniania poszczególnych gatunków. Zjawisko to spotykamy nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach europejskich (2, 3). Sprzyja temu fakt, że jesiony pochodzące z Ameryki mają wiele cech morfologicznych tylko nieznacznie różniących się u różnych gatunków. W tej sytuacji jesionowi amerykańskiemu (*F. americana* L.) często przypisuje się cechy innych gatunków amerykańskich, a zwłaszcza najbardziej rozpowszechnionego w Polsce i Europie jesionu pensylwańskiego (*F. pennsylvanica* Marsch.).

F. pennsylvanica Marsch. występuje u nas bez porównania częściej niż inne jesiony amerykańskie. Zawdzięcza to temu, że już w młodym wieku bardzo obficie obradza nasiona, a ponieważ prawie nigdy nie

wyrasta w duże drzewo, bez trudności można je zebrać, przy czym bez żadnych zabiegów przysposabiających łatwo, i w wysokim procencie kiełkuje. Jesion pensylwański był powszechnie wysadzany w zadrzewieniach przydrożnych i nasadzeniach miejskich. Niemal wszędzie jednak był on niesłusznie uważany za jesion amerykański (*F. americana* L., 1, 11, 15).

Jesiony pochodzenia amerykańskiego spotyka się także w naszych lasach, gdzie najczęściej stanowią przypadkową domieszkę w młodnikach i uprawach. Tutaj również większość stanowi jesion pensylwański, którego łatwe do zbioru nasiona stanowią niekiedy domieszkę jesionu wyniosłego i są nieświadomie wysiewane w szkółkach. Do Stacji Oceny Nasion przy Instytucie Badawczym Leśnictwa niejednokrotnie przysyłano próbki nasion innych, poza wyniosłym, jesionów lub nasiona takie stanowiły domieszkę w próbkach nasion jesionu wyniosłego. Według informacji udzielonych przez kierownika Stacji mgr inż. Z. Antosiewicza były zawsze to nasiona *F. pennsylvanica* Marsch., natomiast nasiona *F. americana* L. dotychczas nigdy nie nadesłano.

Utożsamianie *F. pennsylvanica* Marsch. z *F. americana* L. — to zagadnienie natury nie tylko teoretycznej. Są to gatunki o bardzo różnej wartości dla leśnictwa. O ile wszystkie źródła są zgodne co do miernej wartości jesionu pensylwańskiego, o tyle jesion amerykański uważany jest za bardzo cenny gatunek. W USA *F. americana* L. uważany jest za ważny gatunek liściasty (5), a w literaturze angielskiej (2) uważa się go za jeden z najwartościowszych gatunków liściastych sprowadzonych z Ameryki do tego kraju. Gdzie więc należy szukać źródła rozbieżności między oceną tego gatunku na Zachodzie, a ujemną opinią jaką jesion amerykański ma w naszym kraju.

F. americana L. jest dużym drzewem osiągającym wysokość 20—35 m i średnicę 100 cm. W Arboretum Kórnickim znajdują się ponad stuletnie okazy tego gatunku o pierśnicy dochodzącej do 80 cm i wysokości około 30 m. Jesion amerykański wytwarza długi cylindryczny, wyraźny i zazwyczaj prosty pień dostarczający cennej tarcicy i surowca okleinowego. Cenne są nawet pnie nieco skrzywione i rozwidłone, gdyż przy przetarciu otrzymujemy z nich tarcicę o charakterystycznym, bardzo ładnym wzorze (10). W Polsce, według dostępnych mi źródeł, nie prowadzono dotychczas badań nad drewnym jesionem amerykańskim. Według jednak opartej na źródłach amerykańskich i niemieckich (m. in. 7 i 16) opinii Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu, drewno *F. americana* L. w żaden istotny sposób nie ustępuje drewnu *F. excelsior* L. Również i angielska „A concise Encyclopedia of World Timbers” (14) potwierdza zbieżność między wartością obu tych gatunków. W niektórych okolicach Niemiec uważane jest ono nawet za cenniejsze od drewna *F. excelsior* L. (10). Jest to gatunek o wyraźnej twardzieli, barwy od jasno do ciemnobrązowej. Drewno słabiej pęcznieje i jest twardsze od drewna jesionu wyniosłego (7, 14). Inne właściwości drewna są zbliżone do właściwości naszego jesionu i drewno to może być z powodzeniem stosowane do tych wszystkich celów, do których stosuje się drewno *F. excelsior* L.

Jesion pensylwański wyrasta w drzewo znacznie mniejsze. Ten naj-

pospolitszy z jesionów Ameryki osiąga w swojej ojczyźnie wysokość najczęściej tylko 9—12 m i grubość do 45 cm. Wytwarza słaby, często krzywy pień. Niewielkie wymiary i niekorzystne cechy pnia zadecydowały, że znaczenie drewna tego gatunku jest znacznie mniejsze niż jesionu amerykańskiego, chociaż inne cechy drewna są u obu gatunków zbliżone (2, 10, 16). Utożsamianie obu gatunków spowodowało powstanie negatywnych opinii o wzroście i znaczeniu drewna *F. americana* L.

Wbrew rozpowszechnionej opinii jesion amerykański wymaga żyznych i wilgotnych gleb. Wymagania jego zbliżone są do wymagań jesionu wyniosłego (4, 5, 10, 11, 15). Najlepiej odpowiadają mu mady i gleby brunatne o podłożu gliniastym lub utworzone z utworów gliniastych i pyłowych lub gleby pochodzenia bagiennego. Jesion amerykański wymaga gleb wilgotnych z przepływową wodą gruntową w zasięgu korzeni. Podobnie jak *F. excelsior* L. lubi gleby zasobne w wapń (4).

Gleby nieco mniej zasobne i bardziej suche znosi lepiej niż jesion wyniosły (2). Wykazuje na nich stosunkowo dużą żywotność i odporność na niekorzystne warunki, niemniej na siedliskach tych nie daje wysokiej produkcji masy drzewnej.

Dużo lepiej gleby takie znosi *F. pennsylvanica* Marsch. (5, 11, 13, 15). Jest to gatunek o dość szerokiej amplitudzie ekologicznej i występuje zarówno na glebach żyznych i wilgotnych, jak również na glebach suchych i jałowych, gdzie często jest sztucznie wprowadzany. Jego zdolność przystosowawcza do różnych warunków siedliskowych w ZSRR (3) znalazła odzwierciedlenie w zastosowaniu jesionu pensylwańskiego jako jednego z podstawowych gatunków wysadzanych w leśnych pasach ochronnych. Należy jednak zaznaczyć, że w warunkach zbyt suchych drzewa chorują i schną im wierzchołki. Wydaje się, że jesion amerykański swą opinię o znikomych wymaganiach siedliskowych zawdzięcza właśnie temu gatunkowi.

Wymienione wyżej różnice między jesionem amerykańskim i pensylwańskim powodują, że ich wartość przy ewentualnym zastosowaniu w leśnictwie jest zdecydowanie różna. Ważną rzeczą jest zatem umiejętność rozróżniania tych gatunków na podstawie cech morfologicznych.¹

F. americana L. wytwarza owalną lub kopulastą, luźną koronę o gałęziach na ogół wzniesionych ku górze. Młode pędy nagie, błyszczące, ciemnozielone lub brązowe, niekiedy omszone. Brunatne pączki z małymi cętkami rozwijają się nieco później niż u *F. excelsior* L. Liście o długości 9—38 cm przeciętnie z 7 listkami. Listki podłużnie jajowate lub jajowatolancetowate, o długości do 15 cm i szerokości 6 cm, na cienkich 5—15 mm długich ogonkach, całobrzegie lub rzadziej odległe — ząbkowane, zwłaszcza w części wierzchołkowej. Niekiedy brzegi listków są karbowane. Liście z wierzchu ciemnozielone, czasem żółtozielone pod spodem jasno- lub błękitnawozielone. Spód liścia nagi, czasem nieznacznie, zwłaszcza na nerwach owłosiony. Na jesieni liście przybierają purpurową i żółtą barwę.

¹ Przyniesione niżej opisy morfologiczne oraz cechy rozróżniające *F. americana* L. i *F. pennsylvanica* Marsch. opracowano na podstawie literatury (1, 3, 5, 8, 10, 11, 13, 15, 18) oraz obserwacji własnych autora.

Jesion amerykański jest gatunkiem dwupiennym. Kwitnie w kwietniu lub na początku maja przed lub równocześnie z rozwojem liści. Kwiatostany żeńskie mają do 10 mm długości, pręcikowe skupione są w krótkich pęczkach. Okwiat kwiatów żeńskich niezróżnicowany na kielich i koronę pozostaje, po wykształceniu się owoców, u ich nasady.

Owoc — lancetowaty skrzydłak 2,5—5,0 cm długości i do 6 mm szerokości. Skrzydełko o wciętych lub ostrym wierzchołku obejmuje najczęściej tylko wierzchołkową część cylindrycznego orzeszka. Wypukły orzeszek stanowi około 0,4 długości całego skrzydełka.

Cechy morfologiczne jesiona pensylwańskiego są bardzo zróżnicowane. Wynika stąd, że oprócz formy typowej, szeroko rozpowszechniona jest odmiana *v. lanceolata* Sarg., która ma wiele cech dość znacznie odmiennych od typu. Niektóre opracowania dendrologiczne (3) oznaczają nawet tę odmianę jako odmienny gatunek *F. lanceolata* Borkh. Jednakże według ostatnich badań amerykańskich (9) nie ma dostatecznych ku temu podstaw i od 1950 r. w USA nie wyróżnia się tej odmiany jako osobnego gatunku.

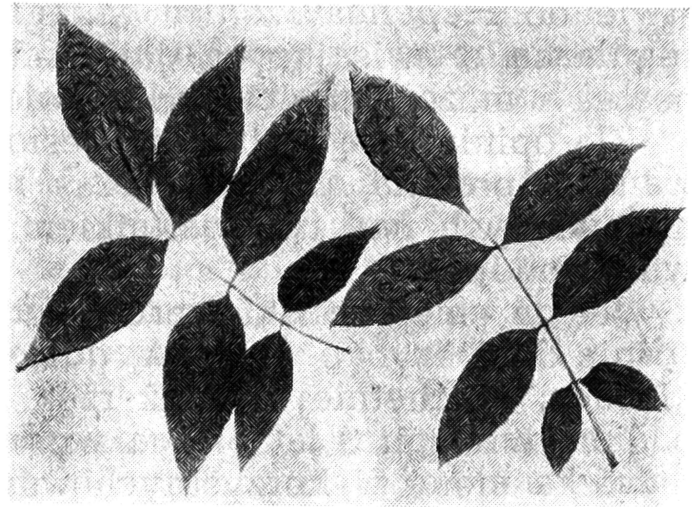
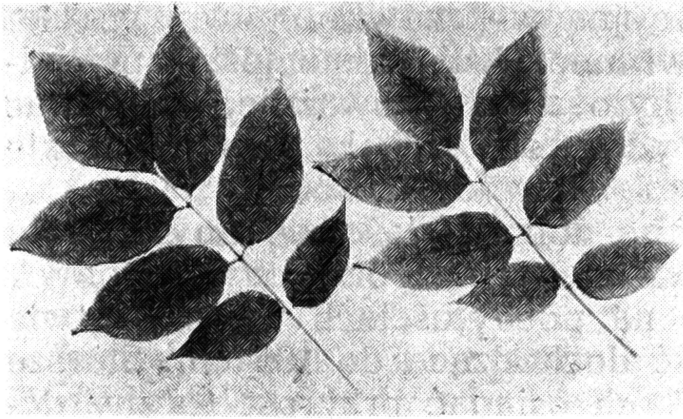
F. pennsylvanica Marsch. wytwarza szeroką, nieregularną koronę. Gałęzie w młodym wieku osadzone pod kątem ostrym i wzniesione ku górze dość szybko zaczynają zwisać ku dołowi. Młode pędy są filcowato omszone lub nagie (u *v. lanceolata* Sarg.). Listki od eliptycznych i jajowatych do lancetowatych (u *v. lanceolata* Sarg.), 5—15 cm długie, o brzegu piłkowanym lub prawie całobrzegim, zwłaszcza w dolnej części. Listki gęsto omszone od spodu u formy typowej, u *v. lanceolata* Sarg. są nagie.

Jest to również gatunek dwupienny. Kwiaty pręcikowe zebrane są w krótkich pęczkach z dwoma pręcikami i głęboko czterodzielnym kielichem. Kwiaty żeńskie zebrane są w długie miętko zwisające kwiatostany. Okwiat krótko przycięty, po przekwitnięciu pozostaje u nasady owoców. Kwitnienie w końcu kwietnia lub na początku maja.

Owoc — lancetowaty skrzydłak długości 5—7 cm, szerokości do 0,5 cm. Skrzydełko o tępym lub ostrym zakończeniu obejmuje przeważnie górną część nasiona, a przy orzeszku przebiega tylko wąskim obrzeżeniem. Cylindryczny orzeszek o szerokości około 2 mm stanowi więcej niż 0,4 długości skrzydłaka, ale nie przekracza jego połowy.

Odróżnianie jesiona amerykańskiego od formy typowej jesiona pensylwańskiego jest stosunkowo łatwe, ponieważ pierwszy gatunek ma młode pędy zupełnie nagie lub tylko z lekka omszone, a drugi ma pędy o silnym wołokowatym owłosieniu. Znacznie więcej trudności sprawia rozróżnienie *F. americana* L. od *F. pennsylvanica v. lanceolata* Sarg., którego pędy są również nagie. Rozróżnianie tych dwóch gatunków na podstawie liści może okazać się zawodne, gdyż niekiedy są one bardzo podobne. Większość egzemplarzy jednego i drugiego gatunku ma liście o listkach w górnej części piłkowanych (ryc. 1 i 2), ale u jesiona amerykańskiego listki mogą być także całobrzegie.

Również i nasiona obu tych gatunków są bardzo do siebie podobne. Różnice między nimi są dostrzegalne tylko przy uważnej obserwacji, niemniej po nabyciu pewnej wprawy nasiona obu tych gatunków można swobodnie rozróżniać (ryc. 3). U *F. americana* L. skrzydełko obejmuje przeważnie tylko górną część orzeszka, w dolnej przechodząc w niewy-

Ryc. 1. Liście *F. americana* L.

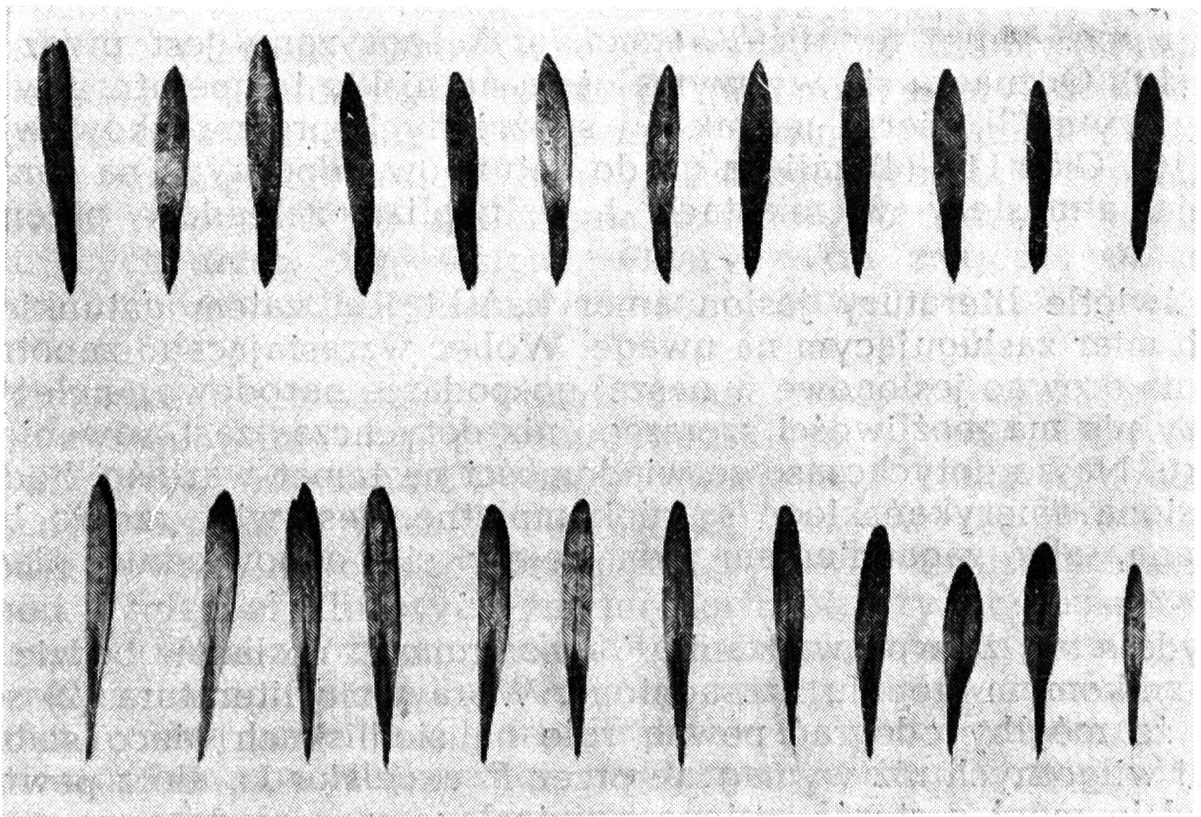
fot. S. Hejmanowski

Ryc. 2. Liście *F. pennsylvanica* v. *lanceolata* Sarg.

fot. S. Hejmanowski

raźne, czasem zupełnie niewidoczne listewki. U *F. pennsylvanica* Marsch. skrzydełko zbiega się prawie do nasady skrzydłaka, a jeżeli obejmuje tylko jego część wierzchołkową to ku jego nasadzie zbiegają się wyraźne listwy. Długość orzeszka u jesionu amerykańskiego stanowi zwykle co najwyżej 0,4 długości całego skrzydłaka. Jest on w stosunku do swej szerokości dość krótki i przyjmuje kształt elipsoidy. Natomiast u jesionu pensylwańskiego orzeszek jest wydłużony, równy prawie połowie skrzydłaka i ma kształt wrzeciona.

Niektórzy autorzy (11, 15) podają również możliwość rozróżniania tych gatunków po pokroju koron. *F. americana* L. wytwarza koronę owalną lub kopulastą o wzniesionych ku górze gałęziach w przeciwień-

Ryc. 3. Nasiona *F. americana* L. (u góry) i *F. pennsylvanica* Marsh. (u dołu).

fot. S. Hejmanowski

stwie do *F. pennsylvanica* Marsch., który zazwyczaj ma koronę nieregularną o zwisających gałęziach. Cecha ta jest jednak bardzo niepewna i może stanowić tylko orientacyjną wskazówkę.

Zła opinia jaką wytworzył jesionowi amerykańskiemu jesion pensylwański sprawiła, że dotychczas nie było u nas poważniejszych prac hodowlanych nad tym gatunkiem. Wydaje się jednak, że prace takie warto podjąć.

Jesion amerykański wprowadzony na dobre, właściwe mu siedliska rośnie dość szybko. W USA, gdzie występuje na dobrze nawodnionych glebach, najchętniej wzdłuż rzek lub na pochyłościach w sąsiedztwie bagien, w ciągu 3 lat osiąga wysokość dochodzącą do 185 cm. Starsze drzewka mogą w korzystnych warunkach osiągać przyrost roczny dochodzący do 1,5 m (5). W młodym wieku znosi zacinienie i może być wysadzony pod okapem drzewostanu (4, 5).

Obserwacje nad wzrostem jesiona amerykańskiego były prowadzone również na terenie Polski. W latach 1867—1911 wiele powierzchni z tym gatunkiem założyli Niemcy na terenie Warmii i Mazur. Schenck (10) przytacza obszerne dane dotyczące tych powierzchni świadczące na ogół o bardzo niekorzystnych wynikach wprowadzania jesiona amerykańskiego do lasu. Wydaje się, że z danych tych zestawionych przez prof. Wiedemanna w 1930 r. korzystało wielu autorów wyrażających się negatywnie o tym gatunku. Należy więc zaznaczyć, że przytoczone w tabelach rezultaty badań w żadnym wypadku nie mogą być uważane za miarodajne, gdyż sam autor nie ma pewności czy rzeczywiście dotyczą *F. americana* L. W handlu nasionami nie różniano tego gatunku od *F. pennsylvanica* Marsch. i nie jest wykluczone, że wiele z tych powierzchni dotyczyło właśnie tego gatunku.

F. americana L. jest gatunkiem odznaczającym się dużą odpornością na choroby i w naszych warunkach nie ma związanych z nim owadów szkodliwych. Mniej też niż *F. excelsior* L. ogryzany jest przez zwierzę (10). Odznacza się wytrzymałością na niskie temperatury w okresie zimowym (3), cierpi jednak od spóźnionych przymrozków wiosennych (10), Göritz (4) zalicza go do gatunków odpornych na zanieczyszczenia atmosfery w miastach i w pobliżu zakładów przemysłowych.

W świetle literatury jesion amerykański jest zatem gatunkiem ze wszech miar zasługującym na uwagę. Wobec wzrastającego zapotrzebowania na drewno jesionowe w naszej gospodarce narodowej, należy zbadać, czy nie ma możliwości szerszego niż dotychczas zastosowania tego gatunku. Nasze dotychczasowe wiadomości na temat wartości hodowlanej jesiona amerykańskiego są niekompletne. Jest więc rzeczą bardzo wskazaną, aby zagadnieniem tym zajęły się odpowiednie placówki badawcze.

Wydaje się, że wprowadzanie *F. americana* L. do lasów będzie jedynie w znikomym stopniu uzasadnione. Wprawdzie literatura (2) sygnalizuje, że mógłby odegrać pewną rolę na siedliskach nieco słabszych i mniej wilgotnych niż wymagane przez *F. excelsior* L., ale z pewnością nie będzie mógł zastąpić jesiona wyniosłego wprowadzonego na właściwe mu siedliska. Należałoby jednak zbadać jego wzrost na suchszych glebach brunatnych, a nawet słabozbielicowanych wytworzonych z glin,

pyłów lub iłów. Niektórzy autorzy (10) podają również, że jesion amerykański lepiej od naszego znosi długotrwałe zalewy na terenach nadrzecznych, mimo że wody gruntowe stagnujące są dla niego zabójcze w równym stopniu jak dla wyniosłego.

Należałoby również zbadać możliwość zastosowania *F. americana* L. w zadrzewieniach. Wprowadzenie go na siedliskach zbyt ubogich dla *F. excelsior* L. pozwoliłoby zwiększyć udział jesionów w nasadzeniach poza leśnych. Należy przy tym podkreślić dekoracyjne walory tego gatunku, którego liście przybierają na jesieni wspaniałą purpurową i żółtą barwę.

Jesion amerykański zasługuje na szersze zastosowanie w miejskich terenach zielonych. W znacznym stopniu powinien zastąpić on powszechnie tu wysadzanego jesiona pensylwańskiego, którego przewyższa regularnością korony i wspomnianą już dekoracyjnością liści. Niektórzy autorzy (11, 15) zwracają uwagę na to, że obwisłe gałęzie tego jesiona utrudniają komunikację.

W NRD jesion amerykański ceniony jest jako bardzo wartościowe drzewo alejowe i parkowe (4). Jest gatunkiem odpornym na dymy i pyły. Zaleca się go również do wysadzania nad brzegami rzek oraz innych zbiorników wodnych. Podkreśla się również, że *F. americana* L. czuje się dobrze zarówno na terenach poddanych bezpośredniemu działaniu słońca, jak też w miejscach zacienionych. W terenach zielonych, gdzie nie chodzi o uzyskanie przyrostu masy drzewnej, można ten gatunek wprowadzać także i na gleby słabsze, przez co zwiększają się możliwości jego zastosowania.

Dużą trudnością w wypadku rozpoczęcia badań nad jesionem amerykańskim może okazać się brak dostatecznej bazy nasiennej. Jest on u nas gatunkiem mało znanym i występującym znacznie rzadziej niż to się na ogół przypuszcza. Na przykład według obserwacji autora *F. pennsylvanica* Marsch. stanowi zdecydowaną większość wysadzanych w warszawskich nasadzeniach ulicznych jesionów amerykańskich. Nawet ogrody botaniczne nie zawsze mają pewnie oznaczone i dobrze owocujące egzemplarze jesiona amerykańskiego. Wszelkie badania należy zatem rozpocząć od znalezienia prawidłowo zidentyfikowanych i owocujących drzew tego jesiona. Okazy takie znajdują się m. in. w Arboretum Kórnickim, gdzie stwierdzono nawet samosiew tego gatunku.

W wypadku ewentualnego sprowadzenia nasion z obszarów naturalnego występowania jesiona amerykańskiego w USA, jest rzeczą ważną, aby były pozyskane z terenów o warunkach klimatycznych zbliżonych do warunków polskich. W swojej ojczyźnie *F. americana* L. występuje bowiem na bardzo rozległych (ryc. 4) i bardzo zróżnicowanych pod względem klimatycznym terenach. Należy przypuszczać, że jesion amerykański z różnych pochodzeń może się w naszych warunkach bardzo różnie zachowywać. Proweniencja ma np. wpływ na porę rozwijania liści i różną przez to odporność drzew na późne przymrozki (10).

Zamieszczone powyżej uwagi na temat jesiona amerykańskiego w Polsce z pewnością nie wyczerpują zagadnienia. Pozostaje jeszcze wiele spraw, które wymagają zbadania i wyjaśnienia. Wydaje się jednak, że w świetle przytoczonych przeze mnie danych jest to zagadnienie

Ryc. 4. Naturalny zasięg jesionu amerykańskiego (*F. americana* L.) obejmuje wschodnią część USA.

nie, które warto podjąć i przeanalizować. Ten ciekawy gatunek powinien doczekać się, jeśli nie całkowitej rehabilitacji, to przynajmniej ukształtowania się o nim lepszej niż dotychczas opinii wśród polskich leśników.

LITERATURA

1. Białobok S. i inni — Drzewoznawstwo. PWRiL, Warszawa 1955.
2. Boulton E. H. B., Jay B. A. — British Timbers. Adam and Charles Black, London 1947.
3. Głowacz A. G. — Jaseń — *Fraxinus* L. „Dieriewja i kustarniki SSSR”, t. V, Izdatielstwo Akademii Nauk SSSR, Moskwa — Leningrad 1960.
4. Göritz H. — Laubgehölze für Garten und Landschaft. Deutscher Bauernverlag, Berlin 1957.
5. Harlow W. M., Harrar E. S. — Textbook of Dendrology. Mc Graw Hill Book Company inc., New York — Toronto — London 1958.
6. Karpowiczowa L. — Wykaz drzew i krzewów Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego. PWN, Warszawa 1962.
7. Kollmann F. — Technologie des Holzes und der Holzwerkstoffe. T. I., Springer-Verlag, Berlin — Göttingen — Heidelberg 1951.
8. Krüssman G. — Handbuch der Laubgehölze. T. I., Paul Parey, Berlin — Hamburg 1960.
9. Little E. L. — Check List of Native and Naturalized Trees of the United States (including Alaska). Forest Service US Department of Agriculture, Washington 1953.
10. Schenck C. A. — Fremdlandische Wald- und Parkbäume. T. III., Paul Parey, Berlin 1939.
11. Seneta W. — Dendrologia. T. II., cz. 2. Dział Wydawnictw SGGW, Warszawa 1960.
12. Suchecki T. — Hodowla lasu. Ex libris, Warszawa 1947.

13. Szymanski T. — Drzewa ozdobne. Arkady, Warszawa 1957.
14. Titmus F. H. — A concise Encyclopedia of World Timbers. London the Technical Press LTD 1959.
15. Tomaneck J., Seneta W. — Botanika leśna. T, II., Dzieła Wydawnictwa SGGW, Warszawa 1962.
16. Wood Handbook. Forest Service US Department of Agriculture, Washington 1955.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 26 listopada 1965 r.

Краткое содержание

Американский ясень (*Fraxinus americana* L.), по мнению многих лесоводов, не представляет никакой ценности для лесного хозяйства. Приписывается ему много отрицательных особенностей. Это мнение возникает, главным образом, потому, что эту породу путают с другим частовстречаемым в Польше и в Европе ясенем американского происхождения, пенсильванским ясенем (*F. pennsylvanica* Marsch.). Это стало возможным потому, что все ясени происходящие из Северной Америки характеризуются многими близкими морфологическими особенностями и в лесной и садовой практике называются американскими без дифференции пород. Особности, часто отрицательные, приписываемые *F. americana* касаются прежде всего *F. pennsylvanica*, породы очень умеренной ценности.

Авторы многих работ считают *F. americana* очень ценной породой. Образует он длинный цилиндрический ствол и достигает значительно больших размеров, чем *F. pennsylvanica*. Его древесина не уступает *F. excelsior* L., самого ценного из ясеней. *F. americana* характеризуется также другими требованиями к почве, чем *F. pennsylvanica*.

Из-за больших разниц между качеством этих двух пород важным является умение отличать их по морфологическим признакам. Автором перечисляются особенности отличающие эти два ясеня.

Учитывая многие положительные черты *F. americana*, следовало бы провести исследования целесообразности более широкого, чем до сих пор введения этой породы в леса, в озеленительные сельскохозяйственные и городские посадки. Эти исследования могут быть затруднены тем, что *F. americana* в Польше является очень редкой и не обладает соответствующей семенной базой.

Summary

With many foresters remains a conviction that the white ash (*Fraxinus americana* L.) does not present any values for forest management. It was set the blame down to many negative features. This opinion was formed mainly because that species is mistaken with another, commonly occurring in Poland and in Europe, ash of American origin, namely with the green ash (*F. pennsylvanica* Marsch.). This happened to be possible because all ashes coming from the North America have many similar morphological characters and in the forest or horticultural practice they were called American ashes without any differentiation of species. Characters, frequently negative ones, attributed wrongly to *F. americana* concern, first of all, *F. pennsylvanica*, the species with quite mean value.

Authors of many papers consider *F. americana* as a very valuable species. It develops a long, cylindrical stem and reaches considerably greater size than *F. pennsylvanica* does. Its wood does not yield to the wood of *F. excelsior* L., the most valuable among ashes. *F. americana* has also different soil demands, than *F. pennsylvanica* does.

Due to large differences in the value of both these species the capacity of their identification with the aid of morphological characters is important. Author lists characters, in which both ashes differ.

Owing to numerous advantages of *F. americana*, studies on the purposefulness of its broader, than until new, introduction to forest plantations, shelterbelts and municipal afforestations should be carried out. These studies might be hindered by the fact that *F. americana* is a very rare species in Poland and possess no adequate seed basis.